

2011 SONRASI AB'NİN GÖÇ POLİTİKASI: ALMANYA ÖRNEĞİ

Doktorant Ali Mobammad REZAE*

*İslam
Medeniyeti
Dergisi*

ÖZ

Avrupa Birliği'nin (AB) geçmiş tarihine bakılacak olursa 1951 yılından beri, ekonomik, politik, kültürel ve demografik gibi farklı yapılar ve normlar çerçevesinde birlikteliğini sağlamak için uğraşmaktadır. Toplumun göç politikasında iki önemli ana faktör yer almaktadır. Birincisi, iş gücü ihtiyaç duyması, ikincisi ise Soğuk Savaş sonrasında Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya ülkelerinde; Arap Baharı, El-Kaide, Taliban ve IŞİD gibi çeşitli hareketler ve radikal grupların ortaya çıkması söz konusu olmuştur. İlgili ülkelerde radikal grupların aktifleşmesi; siyasi istikrarsızlık, ekonomik ve güvenlik krizlere yol açmış olup milyonlarca insanın zorunlu göçüne neden olmuştur. Kriz bölgelerinden yola çıkan uluslararası göç dalgası; günümüzde ekonomik, kültürel, güvenlik ve iş gücü açısından daha refah mekânı teşkil eden Avrupa ülkelerine ağırlıklı olarak yönelmiştir. Sığınmacılar ve mültecilerin hedef ülkesi ise en bariz örneği Almanya ülkesidir. Arap baharı kıvılcımla beraber AB, kuruluş tarihinden bu yana hiç beklenmediği bir uluslararası göç dalgasına karşı karşıya kalmış ve yeni bir süreci izlemeye devam etmiştir. AB ülkeleri, bu süreci mümkün mertebede kontrol altına alabilme ve insan hakları çerçevesinde hareket edebilmesi için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, İnsan Hakları ve Adalet Divanı gibi örgütlerin normları kapsamında yeni kararlar, anlaşmalar ve tedbirlere imza atmıştır. AB'nin almış olduğu kararlar ve himayeler sadece kendi coğrafyasındaki bulunan mülteci ve sığınmacılara yönelik değil, kendi sınırları dışında BMMYK himayesi altındaki diğer mültecilere de gıda, barınma, sosyal uyum, eğitim ve sağlık gibi konularda insanı yardımlarda bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Avrupa Birliği, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Göç Politikası

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora Öğrencisi, alimohammadrezaee@gmail.com

Yayın Gönderilme Tarihi: 31.03.2023

Yayın Kabul Tarihi: 06.07.2023

DOI: 10.55918/islammedeniyetidergisi.1274710

ORCID: 0000-0003-4682-8631

EU'S MIGRATION POLICY AFTER 2011: THE CASE OF GERMANY

SUMMARY

When we look at the recent history of the EU, it was established within the framework of different structures and norms such as economic, political, cultural and demography. It recently, has been a successful example of a union throughout the world since 1951. There are two important main factors in the immigration policy of the Community. The first was the need for labor, the second after the Cold War in different parts of the world like African regional, Middle East, and South Asian regional; Emerged various movements like Arab Spring and some radical groups such as the Taliban, Al-Qaeda, and ISIS. As a result of the political movements and the activation of radical groups in the relevant regions, it was seriously more political instability, economic crises, and security crises in the region's countries emerged. For this reason, millions of people displaced and to forced migration. Nowadays, European Union countries are more prosperous places in terms of economy, culture, security, and workforce. For this reason, the EU countries have been focused point of the international migration wave, mainly from crisis regions. The most obvious instance we could say of the focus country of asylum seekers and refugees is Germany. With the beginning of the Arab Spring, the EU countries have faced an unexpected international migration wave since its establishment and continued to follow a new process. EU countries to be able to control this process within the framework of human rights and dignity have signed new decisions, agreements and measures within the scope of the norms of international organizations such as the United Nations High Commissioner for Refugees and Human Rights. The has EU's decisions and protections process have provided humanitarian aid like food, shelter, social cohesion, education, and health services not only to refugees and asylum seekers within its own borders, but also to other refugees under the auspices of the UN.

Keywords: Germany, European Union, UN High Commissioner for Refugees, Migration Policy

GİRİŞ

AB üyesi olan Almanya gibi sanayileşmiş ve gelişmiş ülkeler, birliğin kuruluşundan günümüze kadar gelişmekte olan ülkeler veya az gelişmiş ülkelerin göç eden vatandaşlarının odak noktası olmuştur. Dünyanın farklı bölgelerinden özellikle Ortadoğu, Afrika ve Asya ülkelerinden bunca zaman zarfında on binlerce insan düzenli veya düzensiz bir şekilde Almanya ve diğer AB ülkelerine iltica etmiştir. Söz konusu göçmenler, sığınmacılar ve mülteciler farklı şartlar nedeniyle farklı güzergâhlardan yola çıkarak AB ülkelerinin sınırlarına ulaştıktan sonra her biri zaman içerisinde sunduğu deliller doğrultusunda farklı oturma izni statü sahibi olmuşlardır. Almanya ve diğer AB ülkelerine göç edenler, sunmuş oldukları gerekçeler bünyesinde statüleri, kısa vadeli oturma izninden başlayıp da vatandaşlık başvuru hakkına kazanma sürecine kadar çeşitli statülere ulaşmıştır. Öte yandan göçün tarihine bakıldığında, zaten göç geçmişten günümüze kadar dayanan, insanlığın yaşam serüvenine paralel bir olgu haline gelmiştir. Göç siyasal, sosyal, kültürel, güvenlik ve ekonomik sebepler nedeniyle insanlar bulundurduğu mekânlarda kalabilme şansını kaybetmesiyle birlikte bulunduğu bölgeden başka bir bölgeye taşınmasıdır. Aynı şekilde göç, insanların bir bölgeden diğer bir bölgeye veya bir ülkeden diğer bir ülkeye öz iradeleriyle veya diğer kuvvetlerin etkisiyle

yaşamlarının gelecekteki kısmının hepsini veya bir parçasını devam ettirmek üzere gerçekleştirdikleri bir mekân değiştirme hareketi diyebileceğimiz bir eylem bütünüdür.

Gerek AB gerekse sadece Almanya'nın göç politikasına bakıldığında, son yıllarda söz konusu ülkelere göç eden menşe ülkelerin en önemlisi Arap baharın başlamasıyla birlikte Ortadoğu ülkeleri olmuştur. 2010 yılından itibaren Ortadoğu bölgesi özellikle Arap ülkelerde bir çeşit hareketlilikler meydana gelmiştir. Arap ülkelerde ortaya çıkan isyanların kökünü ve özünü bakacak olursak, aslında bu hareketliliğin ucu ta 1979'lu yıllara kadar uzamaktadır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde bir taraftan dünya genelinde enerji krizi, SSCB'nin çöküşü ve kapitalizmin daha yaygın hale gelirken, diğer taraftan Arap yarım adasının özelinde gelir dağılımının eşitsizliği, sürekli aynı otoriter rejimlerin iktidarda bulunması, demokrasi ilkeler, uluslararası etkenler, teknoloji ve iletişim araçların yayılması gibi unsurlar Arap halkının isyanlarına sebep olmuştur. Arap baharı sürecin başından bu yana durumdan en çok olumsuz etkilenen halk ise Suriye, Libya ve Yemen halkı olmuştur, aynı şekilde diğer Arap ülkelere göre isyancılara karşı en sert ve şiddetli tavır gösteren de Esad rejimi örnek teşkil etmiştir. Suriye'de rejim ve muhalefet arasındaki yaşanan olaylar ve bastırmalar sıradan bir halk ayaklanmasından çıkıp, iç savaş haline dönmüş, aynı şekilde rejim isyancılara karşı tüm kolluk kuvvetlerini seferber etmiştir. Rejimin sınırsız güç kullanımı, ülkenin bazı bölgeleri kontrolden çıkması, bölgedeki potansiyel terör örgütleri gibi etkenler ülkede insani krizine yol açmıştır. Siviller bu durumdan kurtulmak için tüm zorluklara rağmen önce komşu ülkelere ardından gidebildiği kadar daha ileri ve üçüncü ülkelere sığınma talebinde bulunmuştur. Suriyeli mülteci ve sığınmacılara yönelik Türkiye gibi komşu ülkelerden sonra bölge ülkelerde en çok AB ülkeleri, özellikle Almanya ev sahipliği yapmıştır. AB kuruluşunun kısa tarihçesine göz attığımızda ister Avrupa kıtasında ister Asya kıtasında özellikle Ortadoğu'daki ayaklanmalar ve iç savaşlar gibi gerilimler nedeniyle AB ülkeler sürekli düzensiz ve düzenli göç akımına maruz kalmıştır. İç ve dış göç dalgalar ve hareketlilikler nedeniyle AB üyesi ve üyesi olmayan ülkeler, AB komisyonu göç akımına yönelik aktif politikalar izleyip çeşitli zirvelere ve antlaşmalara imza atmışlardır. Avrupa'ya dışarıdan gelen göçmenler için

uyum süreci, olabildiğince dağılım eşitliği, barınma ve ekonomik giderleri konusunda Avrupa ülkeleri Schengen Anlaşması (1985), Maastricht Antlaşması (1993), Dublin Anlaşması (1997), Avrupa Göç ve Mülteci Paktı (2008) ve AB Acil Eylem Planı (2015) gibi önemli antlaşmalara ve zirvelere imza atmıştır (Akdoğan ve Atalay, 2017: 2371-90).

Çalışmanın temel amacı; AB üyesi ülkeler, uluslararası göç dalgasına yönelik izlediği ortak politikalar, 2010'lu yıllarından itibaren Ortadoğu'da Arap baharıyla birlikte yaşanan ayaklanmalar, istikrarsızlıklar ve insani krizler doğrultusunda ortaya çıkan göç krizi, söz konusu göç krizine yönelik hedef ülkelerden biri olan Almanya'nın tavır ve tutumu gibi konular yer almaktadır. Söz konusu çalışma üç farklı alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlık; Arap baharı bağlamında Suriye ve Suriye rejiminin izlediği sert güç politikası beraberinde getirdiği insani krizler ve iltica krizi gibi konular üzerinde değinmiştir. İkinci başlık; AB üyesi ülkeler ve AB komisyonu, uluslararası göç krizine yönelik izlediği politikalar ve aldığı ortak kararlar üzerinde değerlendirilmiştir. Bir diğer alt başlık ise uluslararası sığınmacıların hedef ülkelerinden biri olan Almanya, özellikle Angela Merkel döneminde sığınmacılara ve mültecilere yönelik izlediği açık kapı politikası ve sonrası dönemler üzerinde değinmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde AB üyesi ülkelerin özellikle Almanya'nın izlemiş olduğu göç politikaları, göçmenlere yönelik nasıl etkilediği ve hedef ülke üzerinde nasıl sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktır.

1. Arap Baharı Bağlamında Suriye

Soğuk Savaş sonrası yıllarda, özellikle yeni yüzyılın başlamasıyla birlikte bir taraftan kıtla iletişim ve teknoloji dünyasında ciddi anlamda ilerlemeler meydana gelirken diğer taraftan batı mihraklı kapitalizm arayışı, yönetim, sosyal hareketlilik, demokrasi ve vatandaş hakları gibi ilkeler daha yaygın bir şekilde gündeme gelmiştir. Batılı ülkeler Yeni Dünya düzeninde vatandaş iradeleriyle demokratik ilkelere dayalı olabildiğince şeffaf mekanizmlerle iktidarı seçip halkın isteğiyle yönetimlerini yönlendirirken bu durum dünyanın geri kalan ülkelerde özellikle enerji merkezi olan Arap yarımadasında tamamen farklılık göstermiştir. Demokrasi ilkelere dayalı batı ülkelerin tersine Ortadoğu bölgesinde özellikle Arap ülkeler anti-demokrasi ve

diktatörlüklerle yönetilmiştir (İnaç, 2011:487). Arap ülkelerinde değişmeyen rejimler ve otoriter iktidarlar; bir yandan vatandaşları için çekilmez bir yönetim iken öte yandan haksızlık, hukuksuzluk, yolsuzluk ve yurttaşlar arasındaki gelir eşitsizliği ortamı oluşturmuştur. Yukarıda ifade edildiği üzere dünya çapında çağdaş ve gelişmiş teknoloji ve iletişim araçları daha modern, küresel ve demokratik ülkeleri tanıttığında, Arap halkı için ülkelerindeki diktatörlük ve otoriter rejimler kabul edilemez ve çekilemez bir durum olmuş, neticesinde halkın ayaklanmalarına neden olmuştur. Arap halkının ayaklanmasıyla birlikte meydana gelen Arap Baharı, sadece Tunus halkın sokaklara dökülmeleriyle beraber bir günlük olay değildir, belki daha geçmişlere ve uzun yıllara dayalı Arap halkının uğramış olduğu haksızlığa ve adaletsizliğe karşı potansiyel ve ciddi ayaklanma diyebiliriz. Arap baharı ve Arap halkının ayaklanması, Tunus'ta 17 Aralık 2010 tarihinde, devlet görevlileri tarafından tezgâhı el konulmuş olan üniversite mezunu seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin kendini yakmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır (Kazan, 2019: 98).

Tunus'ta yaşanan işsizlikler, baskıcı yönetim, gıda fiyatlarındaki artış ve geçim zorluklar, genç sınıflar başta olmak üzere, medyanın da etkisiyle kısa zamanda ülkeyi büyük kaosa sürüklemiştir. Ülkede yaşanan olaylardan dolayı onlarca kişi hayatını kaybederken, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Söz konusu isyan ve ayaklanma sadece Tunus ile sınırlı kalmamış; kısa sürede Mısır, Libya, Suriye, Yemen gibi diğer Arap ülkelere de sıçramıştır. Halk ayaklanmaları, Mısır, Libya ve Tunus gibi ülkelerde başarılı olup yönetimi devrilirken, Yemen ve Suriye gibi ülkelerde karışıklıklar hâlihazırda da devam etmektedir (Sayın, 2016: 67). Arap Baharının sürecine bakıldığında; rejim değişikliği, ekonomik fırsatlar, gelir eşitliği, özgürlük ve yolsuzluğu son verme gibi farklı talepleri kapsayan karmaşık, insanların gözü önünde yaşanan devrimler, isyanlar, ayaklanmalar, kitle gösterileri ve hatta iç savaşların bütünüdür. Arap Baharı süreci Aralık 2010 tarihinde Tunus'ta başlayıp kısa süre zarfında, 2011 yılı boyunca Ortadoğu'nun geri kalan Arap ülkelerine yayılmıştır. Kısa süre zarfında ayaklanmanın tüm Arap ülkelerine yayılmasının nedeni ise bazı önemli ortak durumları söz konusu olmuştur. Örneğin; son derece otokratik rejimler, temsil kuruluşlarının eksikliği, adaletsizlik, güvensizlik, kamu

kurumlardaki yolsuzluk, adam kayırmacılık ve gelir dağılımının eşitsizliği gibi ortak nedenler sebep olmuştur (ICG, 2011: 1-3).

Arap ülkeler, bir taraftan geç yıllara kadar batı ülkelerin istilası ve sömürgeci altında kalması, diğer taraftan Arap halkı geleneğine ve dini inancına aşırı bağlı kalması; demokrasi ve modern dünyanın yayılmasına ve nüfuz etmesine engel olmuştur. Bu durum ise otoriter rejimlerin altyapısına sağlamlaştırmış ve değişime yönelik dayanaklılığını daha da artırmıştır. Bunlara ilaveten Arap ülkelerin dışa kapalı iktisat sistemi, sanayileşme ve büyük petrol rezervi ellerinde bulundurmasına karşı ziraata dayalı bir altyapının bulunması, politik arenada bireyciliğin ağır gelmesi gibi faktörler demokrasinin gecikmesine ve Arap Baharının başlamasına neden olmuştur (Kazan, 2019: 101). Değişim ve ayaklanmalar sürecinde bazı ülkeler bu durumu daha yumuşak ve nispeten ılımlı bir şekilde atlatırken bazı ülkelerde durum belediklerinden daha ciddi boyutlara kadar taşımıştır. Yaşanan süreçte, Tunusun tecrübesi, diğer ülkelere karşılaştığımızda nispeten çatışmasız ve daha yumuşak bir süreci işaret etmektedir. Belirtmesi gereken diğer husus ise; Tunus'ta başlayan bu süreç yalnız Tunus'la sınırlı kalmamış, belki tüm Ortadoğu özellikle Arap ülkeleri ve Arap halkını son derece derinden etkilemiştir (Sayın, 2019: 104-121).

Arap Baharı süreci, farklı Arap ülkelerinde farklı sonuçlar getirmiştir. Bazı ülkelerde ayaklanmalar daha sakın ve çatışmasız bir şekilde ilerlerken, bunun tersine bazı ülkelerde olabildiğince sert ve kanlı bir şekilde ilerlemiştir. Söz konusu sürecin en ciddi ve şiddetli yaşandığı ülke ise Suriye olmuştur. Esad ailesinin rejimine karşı ayaklanmalar gün geçtikçe yoğunlaşmış ve ülke giderek kendine bir iç savaş pozisyonu almıştır. Rejim, isyancı vatandaşlara karşı hesapsızca güç kullanması, Suriye iç savaşını farklı bir yöne taşımıştır. Suriye'de meydana gelen siyasi istikrarsızlık, bazı bölgelerdeki olan yönetim boşluğu, güvenlik sorunlarının ortaya çıkmasına, hatta terör örgütlerinin yapılanmasına ve yol açmasına neden olmuştur (Doser, 2014: 167-191). Suriye'de rejim ve isyancılar arasında yaşanan çatışmalar, bölgesel ve uluslararası güçlerin de katılımıyla ortam daha da kaos haline dönmüştür. Ülkede radikal grupların güçlenmesi, terör örgütlerinin yapılanması ve rejimin orantısız güç uygulaması nedeniyle binlerce sivil hayatına kaybetmiş, yüzbinlerce sivil yerinden ve yurdundan edinmiştir. Yaşananlardan dolayı giderek daha da kanlı

bir alana dönüşen ülke, tam anlamıyla büyük çaplı insani krize yol açmıştır. Söz konusu insani kriz neticesinde Suriye sakinleri olan vatandaşlar yurt dışında sığınmak durumunda kalmıştır Olayın başından bu yana on milyona aşkın Suriyeli vatandaşlar, Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi komşu ülkeler başta olmak üzere Almanya gibi batı Avrupa ve dünyanın geri kalan uzak noktalarına kadar sığınma talebinde bulunmuştur (Altun, 2019: 50).

2. AB'nin Göç Politikası

Yukarıda anlatıldığı gibi göç insanlık tarihinin ortaya çıkışıyla ve doğuşuyla paralel bir şekilde ortaya çıkmıştır. Göç insanlık tarihi kadar eski bir olguya sahip olmasıyla birlikte ekonomik, güvenlik, kültürel, sosyal, politik, coğrafi ve iklim değişikliği gibi şartlar nedeniyle gönüllü veya zorunlu olarak bulunduğu yeri terk edip başka bir yere veya başka bir ülkeye geçici veya kalıcı bir şekilde yerleşmeleridir (Aydın, 2017: 538). Birleşmiş Milletlere göre göç, bir insanın bulunduğu ülkesi haricinde bir yıl veya daha fazla zaman geçirmesi ve bulunmasıdır (IOM, 2019). Ancak akademik dilinden ve gerçekte göçmen tanımı oldukça karmaşık bir terimdir. Birincisi, göçmen tanımı temelinde oldukça çeşitli durumu ve kapsamlı oranda insanları içermektedir. İkincisi ise, göçmen sayısının ve ülkelerinin sınırları dışında kalacakları sürenin hesaplamasının zorluğu, aynı şekilde bir diğer neden ise göçmenlik durumdan ne zaman çıkacağı veya çıkacakları belli olmamasıdır. Bir diğer önemli konu ise günümüzdeki modern dünya veya küreselleşme çağında ülkeler arasında göç politikaları, farklılık göstermektedir. Kimine veya bazı ülkelerin göç politikaları ve şartları daha kolayken, diğer taraftan bazı ülkelerin kuralları ve şartları oldukça sıkı ve zor olmakla değişmektedir (Khalid, 2010).

AB göç politikası ortaya çıkışı tarihçesine bakacak olursak, Avrupa ülkeleri göç akımına yönelik çok derin ve eski bir geçmişe sahiptir. Özellikle birinci ve ikinci dünya savaşlarında meydana gelen çatışmalar ve krizler nedeniyle en derin mülteci dalgasını ve geniş göç hareketlerinden bazılarını tanık olmuştur. Aynı şekilde Avrupa ülkelerinin birlik kuruluşundan soğuk savaş dönemine kadar, soğuk savaştan Arap baharı harekâtlarına kadarki tarihlerde yine Avrupa ülkeleri Ortadoğu, Güney Asya, Afrika'ya kadarki bölgelerden gelen küresel göçmenleri ev sahipliği yapmıştır.

Özellikle 21. Asrın başlamasıyla birlikte Afrika'daki çatışmaların neticesinde ortaya çıkan göç dalgası, Libya, Irak, Suriye ve Afganistan savaşına kadar krizler sonucunda AB ülkeleri en büyük göç akını ile karşı karşıya kalmıştır (Theodora, 2016).

AB ülkelerin göç akınının son tarihine bakıldığında üç ayrı döneme ayırabiliriz. İlk dönemi, İkinci Dünya Savaşından başlayıp 70'li yıllara kadar dönem. Bu dönemdeki göç dalgası özellikle Avrupa ülkelerinin talebine yönelik göç hareketliliğinin nedeni ise; İkinci Dünya Savaşı esnasında Birleşik Krallık, İspanya, İtalya ve Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkelerinden, ABD, Avustralya ve Kanada gibi ülkelere doğru işgücü, akademik, sanat ve bilim alanından ciddi sayıda göçler yaşanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası ise müttefik devletlerin desteğiyle Avrupa ülkeler ekonomik açıdan kısa zaman zarfında hızlı bir şekilde toparlanmaya doğru adım atmıştır. Avrupa kıtasındaki önde gelen ülkeler Almanya başta olmak üzere yeni ve reformist ekonomik alanında insanı işgücüne ihtiyaç duymuştur. Söz konusu AB ülkelerine göç akını 2. Dünya Savaşı sonrasındaki en önemli neden ise işgücü ihtiyaçlarının kendi vatandaşları ile karşılanamaması ve yetinmemesi olmuştur (Barış, 2008: 89-121).

Avrupa Birliği ülkelerinin ikinci dönemi Soğuk Savaş sırası ve Soğuk Savaş sonrası 2000'li yıllara kadar bir dönemden bahsetmek mümkündür. Bu dönemde özellikle 80'li yıllarda dünya çapında gelişen ekonomi sorunları aynı şekilde Ortadoğu'daki petrol krizleri gibi küresel ekonomik ve enerji sorunlar AB ülkelerinin ekonomisine de ciddi bir şekilde olumsuz izler ve etkiler bırakmıştır. Dünya çapındaki ekonomik buhranı ve 1973 yılındaki petrol krizi Avrupa ülkelerinin ekonomisinde bir durgunluk ve aksatma yaşatmıştır. Söz konusu ekonomik sorunlar bu ülkelerin göç siyasetinin değişimine de sebep olmuştur. Çünkü bu yıllardaki yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle Avrupa hükümetleri sadece kendi vatandaşlarına odaklı bir politika izlemeye çalışmış, fakat ekonomi sorunlar Avrupa ülkelerinin öz vatandaşlarına bile iş ve çalışma fırsatı bulamaz duruma getirmiştir. Dünyada ve bölgede söz konusu ekonomik sarsıntılar ve durgunluklar Avrupa ülkelerinde aktif insanı işgücü âlimını da durdurulmuş bir vaziyete getirmiştir (Randall, 2003: 25-38).

Önde gelen bazı Avrupa ülkeleri, 2. Dünya Savaşından hemen sonra insanı işgücü açığını doldurmak için diğer ülkelerden göç talebinde bulunan göçmenlere kabul edip iş imkânı fırsatları vermiştir. Ancak dışarıdan gelen insanı işgücü grupları geçici olarak değil kalıcı olduğu için bu süreç AB ülkelerinin beklentilerinden daha farklı bir boyuta gitmiştir. Bu dönemde dışarıdan gelen misafir işçiler bulunduğu pozisyonları terk etmesi yerine ana ülkelerinde bulunan birinci derece akrabalarını da davet veya farklı yöntemler doğrultusunda yanlarına çağırma adımı atmış ve Avrupa'daki göçmenler adım adım sürekli kalıcı ve devamlı bir konuma geçmiştir. 80'li yıllarda çalışma amacıyla dışarıdan gelen misafir çalışanlar göçmenlik statüden çıkararak yerleşik olmaya adım atmış ve daha da yanlarına ebeveynlerini ve ailelerini getirmeye başlamıştır. Avrupa'daki söz konusu ekonomik kriz döneminde dışarıdan gelen göç akınına durdurmaya ve engellemeye rağmen daha önceki gelenlerin aile birleşimi süreci yeni bir göç ve iltica boyutu haline gelmiştir. Bu durumda bir yandan Avrupa halkı ekonomik zorluklarla mücadele verirken diğer yandan yabancı işçilerin aile birleşim süreci hız kesmeden yeni bir göç akını yaratmıştır. Bunların sonucunda daha önce yabancı işçilere kapısını açan ülkelerin bazılarında göç konusu farklı bir boyut kazanmış, artık göçmenler yerli toplum içerisinde farklı bir kimlik (öteki) olarak nitelendirmeye başlamıştır. Hâlbuki ilk başta yani Avrupa'da ekonomik sorunlarının başında Avrupalı toplum, yabancı işçileri sadece ekonomik bir sorun olarak görürken, sonrasında ise durum daha da ciddiyete dönüşüp sosyal ve siyasal bir sorun haline dönüşmüştür. Bu yüzden söz konusu dönemde Avrupa'da göç meselesi temelde bir çeşit güvenlik tehdidi olarak ele alınmaya ve güvenlik politikaları içerisinde yer almaya başlamıştır (Öykü, 2018: 27).

AB göç politikalarının üçüncü dönemine bakıldığında, bu dönem Soğuk Savaş sonrasında bu yana doğru süreci içermektedir. Bu dönemde SSCB'nin çökmesiyle birlikte hem uluslararası sistemde hem Avrupa kıtasında ciddi bir değişiklik söz konusu olmuştur. Sovyetler döneminde Doğu Almanya gibi birçok Avrupa ülkeleri ana kıtasından ayrı kalıp komünizm ve sosyalizm ideolojisinin şemsiyesi altında yönetiliyordu. SSCB çöktükten sonra Berlin duvarı yıkılıp Almanya birleşimi, aynı şekilde doğu ve kuzeydoğu Avrupa ülkelerinden batı ve orta Avrupa ülkelerine yeni bir göç akımı meydana gelmiştir. Avrupa kıtası içerisindeki yeni ve

şiddetli göç akımının en önemli nedeni ise doğu bloğun başındaki olan komünizm ve sosyalizm birliğinin çökmesi ve Berlin duvarın yıkılması olmuştur. Bu dönemdeki en çarpıcı göç artışı ise 1989-1992 yılları arasında yer almıştır. Şöyle ki, Batı Avrupa ülkelerindeki sığınma talebi 320 binden 695 bine artış göstermiştir. Batı Avrupa ülkeleri için 90'lı yıllarda önceki dönemlerden daha fazla göç ve sığınma politikaları gündemde yer almıştır. Bu dönemde Avrupa ülkeleri arasından yine Almanya en çok mülteci ve göçmenlere kabul etmiş ve ev sahipliği yapmış, öte yandan bazı diğer Avrupa ülkeleri ise dışarıdan gelen ve doğu Avrupa'dan gelen göçmenlere yönelik olabildiğince kısıtlayıcı bir göç politikası izlemeye çalışmıştır. Kısıtlayıcı göç politikası izlemesinin nedeni ise, bu dönemde AB ülkelerinde işsizliğin ana sebebi göç ve iltica olarak nitelendirilmiş ve haberlerin manşetine gündem olmuştur (Öykü, 2018: 28).

3. AB Göç Politikasına Yönelik Önemli Zirveler ve Antlaşmalar

AB kuruluşundan itibaren ister Avrupa ülkelerinin çeşitli nedenlerinden dolayı insanı işgücüne ihtiyaç duyulması ister dış ülkelere zorunlu veya gönüllü olarak AB ülkelerine göç akımı, her iki açıdan bakıldığında AB ülkelerinin göç politikası devreye girmiştir. Bugünkü AB dediğimiz uluslararası örgüt, bundan yıllar evvel 1951 tarihinde AKÇT (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu) adı altında kurucu altı ülkelerin bir araya gelmeleriyle birlikte birliği ve topluluğu güçlendirmek adına bir dizi politikalar ve antlaşmalar izlemiştir (Tepeli ve Aydın, 2015: 32). Avrupa Topluluğu yeni ismiyle Avrupa Birliği, kuruluşundan bu yana göç üzerine geniş ve çeşitli faaliyetler içeren birçok oturumlar ve antlaşmalar imza atmıştır. Söz konusu birliğin göç politikasına kapsayan en önemli bazı toplantılar ve antlaşmalar ise, Maastricht antlaşması, Dublin antlaşması, Schengen antlaşması, Amsterdam Antlaşması ve Tampere zirvesi gibi bazı antlaşmalardan söz etmek mümkündür.

Kurucu AB ülkeleri, insani işgücü, göç ve sığınma konusunda 80'li yıllarda yeni tedbirlere ve yeni göç politikalarına gerek duymuştur. Söz konusu durumun başında gelen en önemli konu ise birliğe üye olan ülkelerin vatandaşları, üçüncü ülkelerin vatandaşlarından ayırtması için gerekli kurallar ve tedbirler alınması olmuştur. Bu yüzden 1985 yılından sonra Schengen antlaşması devreye girmiştir.

Schengen antlaşması, öncelikle örgütün veya topluluğun beş üyesi olan Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg ülkeleri arasında imzalanmıştır. Bu antlaşmaya taraf olan ülkeler, kendi vatandaşları için sınır kontrollerini yavaş yavaş kaldırmaya yönelik adımlar atmıştır. Öte yandan üye olmayan ya da üçüncü ülkelerin vatandaşlarına yönelik topluluğun sınır kapılarında yeni tedbirler ve kısıtlamalar söz konusu olmuştur. Böylelikle, 1985 Schengen Antlaşması, topluluğun sınır hudutları güvenlik tedbiri artışını gerektirirken, diğer yandan göç hareketliliğine karşı birtakım kısıtlamalara yönelik de adımlar atmıştır (Akdoğan ve Atalay, 2017: 2448). 1985 yılında, temeli atılmış olan Schengen Antlaşmasının devamı, Schengen uygulama antlaşması adı altında 1990 yılında taraflar arasında imza atılmış ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir. Schengen Antlaşmaları bir yandan taraf ülkelerin vatandaşları arasındaki vize muafiyeti politikası ve dolaşım serbestliği gibi fırsatların sağlaması, üçüncü ülkelerin vatandaşlarına yönelik kısıtlamalar uygularken, öte yandan taraf ülkelerin güvenliği açısından da ciddi manada önemli rol oynamıştır (Aktaş ve Öztekin, 2017: 201-218).

*İslam
Medeniyeti
Dergisi*

AB ülkeleri, dışarıdan gelen göç ve sığınma taleplere yönelik izlediği bir diğer politika ise Dublin antlaşmaları ve ilkelidir. AB ülkeleri legal ve illegal yollardan Avrupa sınırlarına giren göçmenler hakkında 15 Haziran 1997 tarihinde, İrlanda'nın başkenti olan Dublin şehrinde önemli bir zirve gerçekleşmiştir. Dublin antlaşmasının en önemli noktası ise dışarıdan AB ülkelere gelen ve sığınma talebinde bulunan göçmenler, AB sınır hududunu aştıktan sonra ilk hangi ülkeye giriş yaptıysa veya parmak izi bıraktıysa o ülkede ikamet etmelidir. Eğer göçmenin birçok AB ülkelerinde parmak izi bulunuyorsa yine de ilk hangi ülkede parmak izi bıraktıysa o ülkeye dönmeli onun dışında belli bir süreye kadar başka üye ülkelere sığınma talebinde bulunamaz. Bu ülkeden istisna kalan göçmenler ise sadece reşit olmayan 18 yaş altındaki refakatsiz çocuk göçmenlerdir. Dublin antlaşması tüm içerikleriyle birlikte 3 ay sonra 1 Eylül 1997 tarihinde yürürlüğe girmiş, yürürlüğe girdikten 6 yıl sonra bazı değişiklikler ve güncellemelerle birlikte 18 Şubat 2003 tarihinde yeniden taraflar yeni bir Dublin antlaşmasına imzalayıp ikinci Dublin Antlaşması olarak yürürlüğe girmiştir. İkinci Dublin Antlaşması 1 Mart 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dublin antlaşması yürürlüğe girdikten sonra uygulama sırasında yine bazı

AB ülkeleri sorun yaşamış, bu yüzden Ocak 2011 tarihinde Belçika ve Yunanistan gibi ülkeler Dublin antlaşmasının uygulamasını askıya alınmıştır. Dublin Antlaşmasına taraf olan ülkeler yine de 19 Temmuz 2013 tarihinde bazı eklemelerle birlikte 3. Dublin Antlaşmasına imza atmış, 1 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir (UNHCR, 2022). Dublin antlaşmalarının uygulanamaması hakkındaki bir diğer husus ise İtalya, Yunanistan ve Polonya gibi ülkeler sınır hattında bulunduğu için ister istemez en çok düzensiz göçmenler bu sınırlardan giriş yapması sorunudur. Bu durum, sınır hududunda bulunan ülkelere yönelik olabildiğince maliyetli bir politika haline geldiği için Dublin antlaşmasını uygulayamamışlardır (Akdoğan ve Atalay, 2014: 2445).

AB ülkelerinin göç politikasına yönelik bir diğer kapsamlı oturum ve antlaşma ise 1992 yılındaki Maastricht antlaşmasıdır. Soğuk Savaş sonrası dönemde batı ve doğu Almanya'nın birleşmesi, Sovyetler Birliğinin dağılımı gibi konular meydana gelmesiyle birlikte topluluğa üye olan ülkeler için göçmenlik ve iltica konuları yanı sıra güvenlik sorunu endişesi de ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Maastricht antlaşmasının temel amacı, göç, sığınma, sınırların sıkı denetimi, suçla mücadele ve önlemeyle ilişkin uygun tedbirler aracılığıyla üye ülkelerin vatandaşları için serbest dolaşımını garanti eden bir takım özgürlük ve güvenlik zemini hazırlama gibi konular yer almıştır (Aytaç, 2006: 137-151). Avrupa Birliğinin en önemli antlaşmalarından biri olan Maastricht antlaşması üye devletler tarafından imzalanmış ve 1993 yılında yürürlüğe girmiştir. Maastricht antlaşmasının ilkeleri ve amacı üç önemli sütun çerçevesinde belirlenmiştir. Birinci sütun, Avrupa toplulukları (AKÇT, AET, EURATOM), ikinci sütunu ise, üye ülkeler arasındaki ortak dışişleri güvenlik politikası ve sonuncusu ise, üye devletlerarasında adalet ve içişlerinde iş birliği ve koordineli çalışma zemini hazırlama ve uygulama ilkeleri yer almıştır (Çetinkaya, 2018: 66).

Söz konusu birliğin göç politikasına etkileyen bir diğer önemli antlaşma ise 1997 Amsterdam Antlaşmasıdır. Amsterdam Antlaşması 2 Ekim 1997 tarihinde, imzalanmış ve 1 Mayıs 1999 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşmanın ana amacı Avrupa Birliği üyesi olan ülkelerin ilgili kurumlarını gelecek dönemlerde üye olacak ülkelerin gelişine hazırlamak için yeni reformlar getirmek adına imzalanmıştır.

Amsterdam antlaşması üye ülkelerin sınır hudutları içerisinde gerçekleşen göç hareketliliği, iltica talebi, sığınma ve illegal geçiş gibi çeşitli konuların çerçevesi çizildiği gereken tedbirlerle izlenecek planın belirlendiği bir anlaşma özelliği taşımaktadır (Saridoğan, 2019: 35). Bir diğer husus ise, Mayıs 1999 tarihinde Amsterdam antlaşması yürürlüğe girdikten sonra, III. Sütünde bulunan göç ve ilticaya yönelik belirli konular topluluk sütununa (yani I. Sütun) aktarılmıştır. Komisyon ise karar alma mekanizme sürecini başlatma yetkisi elde ederken Avrupa parlamentosunun danışma önemi artmış ve Adalet Divanı bir çeşit yargısal yetkiler kazanmıştır. Bunun haricinde Avrupa Birliği üyesi olan devletler, geri kabul antlaşmalarına ilişkin yetkileri de birliğin mesul kurumlara devretmiştir. Amsterdam antlaşmasında alınmış olan kararlar sonrasında AB'ye katılmak talebinde bulunan veya adaylık statüsü verilen ülkelerle geri kabul antlaşması imzalanması birinci şart haline getirilmiştir (Saridoğan, 2019: 37).

Amsterdam Antlaşmasından sonra AB ülkeleri göç konusunda yeniden ortak bir karar alınması için 15 Ekim 1999 tarihinde Tampere zirvesini gerçekleştirmiştir. Tampere zirvesinde üye ülkeler, üçüncü ülkelerden gelen göçmenlerin kontrolü ve nasıl bir politika izlenmesine yönelik söz konusu zirvenin ana amacı olarak belirlenmiştir. Bölgesel sınırlar içinde iş birliğini geliştirerek dışarıdan gelen illegal göç akımına karşı ortak göç ve iltica politikası bileşenlerin çerçevesini yeniden çizilmesi, menşe ülkeler, illegal göçmenler için transit rolüne oynayan ülkeler ve bölgelerdeki siyasi, insan hakları ve kalkınma gibi sorunları ele alınarak kapsamlı bir oturum olmuştur. Ayrıca Tampere Zirvesi, yasa dışı göç politikasına yönelik üçüncü ülkelerle koordine ve iş birliği kapsamında da önemli ve kilit rolü oynamıştır (Dinçer ve Eşsiz, 2021: 68).

11 Eylül saldırıları, Avrupa ülkelerinde Madrid, Paris ve Londra'da meydana gelen terör saldırıları gibi olaylar nedeniyle AB göç politikası yeni bir boyut ve göçe yönelik daha sıkı denetim ve tedbirleri yol açmıştır. Söz konusu dönemde dünyanın dört tarafında peş peşe meydana gelen terör eylemler, göç konusunda AB'nin görüşüne ister yöneticiler bazında ister vatandaşlar bazında ciddi bir şekilde olumsuz etkilemiş, göçmenlere ve sığınmacılara yönelik bakış açılarını da değiştirmiştir. Özellikle 11 Eylül olayı sonrası, güvenlik kaygısı hususunda AB ülkelerinin bakış

açısının değişimini en çok Leaken Zirvesinde bariz olarak kendini göstermiştir. Leaken Zirvesinde terör ve göç konuları birbirleriyle ilişkilendirilerek daha ciddi ve somut bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgulanmıştır. Buna takip eden bir diğer oturum ise 2002 yılında toplanan Sevilla Zirvesi olmuştur. Sevilla Zirvesinde ise, daha önce gerçekleşmiş olan Tampere zirvesindeki uluslararası göç ve ilticaya yönelik ortak iş birliği ve düzenlemeler konularında eksik kalan hususlar yeniden ele alınmış ve güncellenmiştir (Dinçer ve Eşsiz, 2021: 75).

Avrupa merkezinde terörizm ve güvenlik sorunları ortaya çıktıktan sonra AB ülkeleri göç konusunda eskisinden daha özellikli ve kapsamlı bir şekilde çalışmalarını başlatmıştır. Daha önceki zirvelere ve antlaşmalara ek olarak doğrudan menşe ve transit rolüne oynayan ülkelerle de iş birliği sağlamak, AB sınırlarına güvenlik tedbirleri artırmak ve yeni zirvelere ve antlaşmalara imza atmak gibi çalışmaları başlatmıştır. Bu antlaşmalarının bazılarında söz edecek olursak; 2004 yılında Lahey programı, 2004 Hague ve Stockholm Programı, 2005 Avrupa Konseyi tarafından imzalanan Göçe Küresel Yaklaşımı Oturumu, 2008 Avrupa Göç ve Mülteci Paketi gibi kapsamlı oturumlar gerçekleşmiştir (Dinçer ve Eşsiz, 2021: 74).

Suriye, Libya, Yemen ve Irak başta olmak üzere Ortadoğu bölgesinde yaşanan gerilimlerle birlikte Avrupa ülkelere yönelik yeni bir göç krizi ve göç dalgası tekrardan gündeme gelmiştir. AB ülkeleri yeni gelen göç dalgalarına yönelik sadece güvenlik tedbirlerle kalmamış, bunun yanında sınırlara aşır legal ve illegal yollardan Avrupa'ya gelen göçmenler için sosyal uyum ve bütünleşme süreci gibi tedbirleri de ele alınmıştır. Bunun için 25 Eylül 2008 tarihinde "Avrupa Göç ve İltica" sözleşmesine imza atmıştır (Koçak ve Gündüz, 2016: 66-91). Bu sözleşmeye müteakiben Aralık 2009 tarihinde gerçekleşen Stockholm programı, 2010-2014 yılları arasındaki dönemde AB ülkelerinin güvenlik, adalet, sığınma ve göçle ilgili programları kapsamıştır. Arap ülkelerindeki gerilimlerin (Arap Baharı) artmasıyla birlikte menşe ülkelerden yola çıkan mülteci akımı Akdeniz üzerinden Avrupa ülkelerine geçmelerine yönelik 4 Mayıs 2011 tarihinde Komisyon yeniden göçmenlerle ilgili oturum düzenlemiştir. Oturumun temel amacı düzensiz göçü azaltmak için menşe ülkeler ve AB ülkelerle ortak sınır hattı olan üçüncü ülkelerle göç konusunda iş birliği sağlamak tedbiri olmuştur. Bu dönemde AB ülkelerinin

izlediği bir diğer politika ise Geri Kabul Antlaşmalarının uygulama sürecidir. Geri Kabul Antlaşmasının temel amacına bakıldığında, AB'ye gelen düzensiz göçmenlerin statüleri değerlendirilip gerekli şartları yerine getiremeyenleri menşe veya üçüncü bir ülkeye gönderilmesi konusu olmuştur. Bu süreci 2011 tarihinden bu yana ciddi bir şekilde uygulanmış ve takip etmektedir. 2016 itibarıyla Avrupa Birliği, 17 ülkeyle geri kabul antlaşması imzalayıp devamında gerekli diğer ülkelerle de GKA müzakereleri devam etmektedir (Kıyıcı ve Kaygısız, 2018: 467-484).

4. Suriye İç Savaşından Sonra AB'nin Düzensiz Göç Krizine Yönelik İzlediği Yeni Stratejiler ve Politikalar

Suriye'de iktidar başında olan Baas partisi, muhalif gruplara karşı uyguladığı baskıcı politikalar neticesinde fazla zaman geçmeden hem bölgede hem uluslararası arenada kimsenin beklenmediği bir güvenlik ve göç krizine neden olmuştur. Suriye'deki iktidar, muhaliflere karşı uyguladığı şiddet içeren politikaya yönelik Mayıs 2011 tarihinde, AB üyesi ülkeler tarafından askeri ve ekonomik yaptırımlar uygulanmıştır. Yaptırımı içeren silah ambargosu, seyahat yasağı, Esad rejimi üyelerinin mal varlıkları dondurulması gibi kararlara ilaveten 2011 yılının ortalarında AB, rejim artık meşruiyetini kaybettiğini açıklayarak, Suriye Ulusal Konseyini Suriye'nin temsilcisi olarak tanımıştır. Bunun dışında 2012 Cenevre görüşmelerinden 2014 yılına kadar, Suriye'nin Dostlar Grubu oturumlarına katılan AB ülkeler, Suriye'de acilen bir geçiş hükümeti kurulması yönünde de diğer müttefikleriyle birlikte birtakım faaliyetlerde bulunmuştur (Saridoğan, 2019: 50).

Avrupa Birliği bir taraftan Suriye rejimine yaptırımlarda bulunup muhaliflerin yanında tutum sergilerken diğer taraftan göç hareketliliğe karşı sınır kontrollerini de sıkı bir şekilde güçlendirmiştir. AB dış sınır hudutlarına daha kontrol sağlamak için FRONTEX (Avrupa Birliği üye ülkelerinin dış sınırlarının yönetimi için operasyonel iş birliği ajansı) ve EUROPOL gibi kurumları görevlendirmiştir. Suriye'deki iktidar-muhalefet gerilimlerinin artışıyla birlikte, ülke tamamen iç savaş ortamına dönüştükten sonra sivil vatandaşlar zorunlu göçe maruz kalıp legal ve illegal bir şekilde komşu veya üçüncü ülkelere sığınma talebinde bulunmaya başlamıştır. AB illegal göç akımına karşı her ne kadar dış sınırlarına

güvenlik tedbiri olsa da yine hem kara sınırlardan hem deniz yoluyla göçmenler Avrupa'ya geçmeye başarmış ve uluslararası koruma başvurusu talebinde bulunmuştur. Deniz yoluyla kaçak olarak gitmeye çalışan göçmenlerin çoğu denizlerde boğularak hayatlarını maalesef kaybetmiştir. Bunlardan en acı ve can yakıcı örneği ise, 2 Eylül 2015 tarihinde Türkiye deniz sınırlarından Yunanistan adalarına geçmeye çalışan 3 yaşındaki Aylan bebeğin can kaybı olayıdır (Çelik ve Şemşit, 2019: 279-294).

Aylan bebek olayından sonra AB göçmenlere yönelik bir süreliğine hem AB sınırları içerisindeki olanlara kolaylık tanımış, hem de Akdeniz ve özellikle Yunanistan sınırlarında göçmenlere karşı olan engelleri bir nebze azaltmıştır. AB sınırları içerisinde bulunan göçmenlere yönelik kolaylıklar ise; göç ve iltica ile ilgili asgari ölçütlerin belirlenmesine yönelik zaruret duyması nedeniyle 1999 yılında Avrupa Birliği Ortak Sığınma Sistemi (Common European Asylum System) adı altında kurulmuş olan programı yeniden gündeme getirmiştir. AB Komisyonu, Mayıs 2016 yılında AB Ortak Sığınma Sistemine dair üye devletler reformist bir mekanizmayı sunmayla birlikte Dublin sisteminin etkinliğini arttırabilmek amacıyla "Dublin Dört Tüzüğü" adına yeni bir yönerge hazırlamıştır. AB sığınma haklarına yönelik söz konusu yönergenin içerdiği mevzuatlar ise, Adil ve etkili bir sığınma prosedürüne erişebilmeleri için müşterek güvence standartları oluşturması ve sığınma başvurusunda bulunanlar için asgari yaşam standartları belirlenmesi olmuştur. Aynı şekilde uluslararası koruma kanunu kapsamında ortak zeminler oluşturulmalı ve başvuranlar için oturma, seyahat, istihdam, eğitime erişim, sosyal refah ve sağlık gibi birtakım hakların sağlanması konular eklenmiştir (Hakverir, 2019: 286).

Yukarıda ifade edildiği gibi AB'nin sınır hudutlarına yönelik sergilediği bir takım kolaylık sağlama ve yumuşak politika izlemeleri ise; binlerce göçmen bu durumdan yararlanarak Avrupa ülkelerine geçmeye başarmıştır. Bu yüzden 2015 yılındaki göç akını AB tarihinde en fazla göç akını olarak belirlenmiştir. FRONTEX yıllık raporlarına göre 2015 yılında Avrupa sınırlarına yasa dışı bir şekilde giriş yapmaya çalışan göçmenlerin sayısı 1.822.177 kişi tespit edilmiş ve 885.386 göçmen ise sınırları aşmış Avrupa'ya geçmeyi başarmıştır. Bu sayı Avrupa ülkeler için oldukça

korkutucu ve beklentilerinden onlarca kat daha fazla bir sayı olarak belirlenmiş, bu yüzden söz konusu yasa dışı yollardan Avrupa'ya girmeyi çalışan göçmenlerin sayısını düşürmek için yeniden gerekli tedbirler almaya başlamıştır. Bunlardan en önemlisi ise 18 Mart 2016 tarihinde, Türkiye-Yunanistan kara ve deniz sınır güvenliğini güçlendirme, Yunanistan-Türkiye sınır hudutlarında bulunan illegal göçmenlere yönelik Türkiye ile geri kabul antlaşması adına “Türkiye AB Mutabakatı” taraflarca imza atılmıştır. Söz konusu Mutabakattan sonra illegal göçmen geçiş sayısı neredeyse %80 olarak düşüş yaşanmıştır. 2016 yılında, illegal bir şekilde Avrupa'ya geçmeye çalışan mültecilerin sayısı 511.371 olarak tespit edilmiş, bunların arasından 182.277 göçmen geçmeye başarmıştır. 2017 ve sonrası yıllarda bu sayı gittikçe daha da düşmüştür. 2017 yılında sınır hudutlarında bulunan göçmen sayısı 204.739 kişiden sadece 179.536 kişi geçmeye başarmıştır. 2018 yılında 134.004 kişi ve 2019 yılında 45.737 göçmen Avrupa'ya geçmiştir (Çelik ve Şemşit, 2019: 286).

2020 yılına geldiğimizde, bir taraftan dünya çapında tüm aktiviteleri durduran Covid-19 salgını göç ve iltica konusunda da önemli ölçüde etki ve iz bırakmıştır. Diğer taraftan bölge ülkeler arasında Türkiye en çok mülteciyi ev sahipliği yapması, AB-Türkiye göç mutabakatına yönelik AB söz konusu Mutabakata sadık kalmamasından dolayı Türkiye 2020 yılın ilk aylarında birkaç günlüğüne batı sınırlarını göçmenlere açık bıraktığı için göçmenler ciddi bir şekilde Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarına doğru akın etmiştir. Türkiye'nin batı sınır kapılarına yönelik göçmen akını FRONTEX yıllık raporuna göre 2020 yılında, tüm Avrupa sınırlarına temasta bulunan göçmen sayısı 125.223 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu sayı 2021 yılında Covid-19 pandemisi olmasına rağmen daha da yükselmiştir (FRONTEX, 2020). Avrupa konseyi düzensiz göç akınına önlemek için yeni bir öneride bulunmuştur. Önerilen konulardan bazıları ise AB dış sınır hudutlarına hisar ve tel duvarı çekme gibi politika izlemeleridir. Bu politikayı Polonya ve Avusturya başta olmak üzere 12 Avrupa ülkesi destekte bulunmuştur (Wiesel, 2021). Fakat 15 Ağustos 2021 tarihinde, Afganistan yönetimi Taliban örgütünün eline düşmesi (Clayton, 2012: 7), aynı şekilde 24 Şubat 2022 tarihinde, Rusya Federasyonu Ukrayna'ya karşı savaş açması gibi yeni krizlerden dolayı Avrupa ülkeleri yeniden uluslararası göç akınına maruz kalmıştır.

5. Almanya Özelinde Göç ve Sığınma Politikası

Avrupa Birliğinin kurucu üyelerinden biri olan Almanya, göç, sığınmacı ve mülteci konusunda dünyanın en popüler merkezlerinden biri olarak söylemek mümkündür. Almanya göç politikasının geçmişine bakacak olursak gerek insani iş gücü istihdamı açısından gerekse uluslararası mülteci ve sığınmacıya yönelik insani yardım koşulları açısından eski yıllardan beri aktif olarak faaliyet göstermiştir. Almanya göç politikasına yönelik en aktif rolü İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda, özellikle 1955'li yıllarından itibaren oynamıştır. Almanya; ister İkinci Dünya Savaşı sırasındaki dönem, ister savaş sonrası SSCB'nin önderliğinde doğu bloğun yayılcı komünizm politikasındaki dönemlerde durumlardan derin bir şekilde etkilenmiş olup insani iş gücü kaybı, istihdam, iç ve dış göç konusunda çok dalgalı bir süreci izlemiştir. Almanya, ülkenin ekonomik motorunu tekrardan aktifleştirip harekete geçirmek için uluslararası arenadan ciddi anlamda insani iş gücüne ihtiyaç duymuştur. Bu nedenle en çok Doğu Avrupa ülkeleri, İtalya ve Türkiye gibi ülkelerden işçi istihdam edip ülkenin göç politikasına yeniden yeni yeni adımlar atmıştır. İnsani iş gücü istihdam süreci 1973 yılındaki enerji krizi ortaya çıkana kadar hız kesmeden devam etmiş ve ülkenin verilerine göre işçi göçmen sayısı 1973 yılında, 2,6 milyonu aşmıştır (Eichhorst ve Florian, 2012: 2-5).

Almanya'ya gelen geçici uluslararası işçi göçmenler zaman içerisinde aile birleşimi ilkesi hakkını kullanarak menşe ülkelerden birinci derece ailesini davet edip kalıcı ve daimî konuma geçmiştir. Almanya, uzun yıllardan beri izlediği nispi açık kapı göç politikasından dolayı bugünlere geldiğimizde Almanya'da göçmen kökenli nüfus sayısı oldukça artmış bulunmakta, istatistiklere bakıldığında hâlihazırda Almanya nüfusunu sekizde biri göçmen kökenli vatandaşlar oluşturmaktadır. Uluslararası arenadan ister işçi statüsüyle ister aile bileşimi statüsü üzerinden Almanya'ya gelenler ise zaman içerisinde ülke nüfusunun çok önemli bir parçası haline gelmiştir. Yıllardan beri Almanya göç ve mülteci ile yönelik doğrudan çalışmalar yürüttüğü için göç süreci ile ilgili nasıl başarabileceğine ve baş edebileceğine dair olabildiğince ciddi bir tecrübe sahibi olduğunu, hangi yöntemleri izlediğini ve durumlardan nasıl fırsatlar zemini oluşturduğunu söylemek mümkündür (Aydın, 2017: 544).

Almanya'nın dış politikasına bakılacak olursa, askeri konumdan daha ziyade ekonomik ve sivil kriterlere dayalı bir dış politikayı görmek ve değerlendirmek mümkündür. Böylelikle, Alman hükümetleri uzun yıllardan beri sivil yasaları iyileştirmek, kamuoyunu doğrudan şekillendirmek ve göç yönetimini oluşturmak adına zaman zaman bazı reformist ve yeni önemli adımlar atmıştır. Almanya'da gerek başbakanlık bazında gerekse federal içişleri ve dışişleri gibi önemli bakanlıklar bazında, siyasi partilerle birlikte göç konusunda; koordineli bir şekilde ciddi çalışmalar yürütüp ülkede göç politikasının kurumsal yapısını oluşturmasına yönelik yeni adımlar atmaktadır. Yıllardan beri tecrübelerinden faydalanarak Almanya'da göç konusu son derece disiplinli bir konu olduğundan dolayı, çeşitli federal bakanlıklarının uygulama alanına girmiştir (Aydın, 2017: 545).

Dikkat edilmesi bir diğer husus ise, İkinci Dünya Savaşından sonra Avrupa ülkeleri arasında göçmen ve mülteci âlimı ve kabulü konusunda, Almanya her ne kadar birinci derecede yer almış olsa da göçmen ve mülteci konusunda Avrupa havzası bazında menşe ülke olarak da ciddi derecede rol oynamıştır. 1954-1996 yılları arasında farklı durumlardan dolayı Alman vatandaşları ülkesini terk etmiş, yaklaşık 3,4 milyon Alman uzun süreli ya da geri dönmemekle birlikte ülkeden ayrılmış, söz konusu vatandaşların ayrılması Almanya'nın insani işgücü ve nüfusu üzerine önemli ölçüde iz bırakmıştır (Rukiye, 2019: 51-52).

Yukarıda ifade edildiği gibi, Ortadoğu'da meydana gelen Arap baharı süreciyle birlikte özellikle 2010 yılından itibaren bölgede yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, etnik ve dini çatışmalar, ekonomik sorunlar ve kötü yaşam koşulları gibi sorunlar hız kesmeden artmıştır. Bunun yanı sıra Arap baharı sürecini en sert bir şekilde karşılayan Libya ve Suriye gibi ülkelerde yaşanan iç savaş krizinden dolayı milyonlarca insan geçici veya kalıcı olarak yerini ve yurdunu terk edip bölge ülkelere veya diğer üçüncü ülkelere sığınma talebinde bulunmuş veya UNHCR himayesi altında uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur. 2010 sonrası yıllarda bölgede yaşanan gerginlikler nedeniyle menşe ülkelerden yola çıkan göç dalgası, hedef ülkelere doğru yönelmiştir. AB üyesi ülkeler arasında Almanya en çok Ortadoğu'nun göçmen ve mültecilerin hedef ülkesi olmuştur. Söz konusu Arap

Baharı sürecinden kaynaklı göç dalgasıyla birlikte Almanya göç politikasında yeni bir süreç başlamıştır (Altun, 2019: 51-52).

Almanya'nın yeni göç politikası sürecinde dönemin başbakanı olan Angela Merkel ve hükümeti, durumu daha sıcak bir şekilde karşılamış, özellikle Suriye, Irak, Libya ve Afganistan gibi ülkelerden gelen mültecilere kucak açmış ve açık kapı politikası uygulamıştır. 2010-2014 yılları arasında Almanya'daki mültecilerin sayısı nispeten az ve kontrol edilebilir bir rakam olsa de 2015-2016 yıllarında mültecilerin sayısı Alman hükümetinin umduğundan kat kat daha da artmış, durumdan etkilenen dönemin Alman hükümeti ve Şansölye Merkel, mültecilere yönelik politikasını tekrardan gözden geçirmiştir. Başbakan Merkel bu kez çareyi diğer müttefikleriyle beraber paylaşmakta bulmayı düşünerek diğer AB üyesi ülkeleri, mülteci ve sığınmacı âlimi için çağrıda bulunmuştur (Schmid, 2016: 4). Almanya hükümeti, mülteci akımına yönelik hem dış politikasında hem iç politikasında ciddi güncellemeler ve çalışmalar yürütmüştür. Dış politikasında bir taraftan sınır kontrolü ve mülteci âlim konusunda AB üyesi olan diğer ülkelerin de yardım eli uzatmasını talep ederken, diğer taraftan göç ve mülteci hareketliliğine yönelik menşee ve güzergâh rolünü oynayan ülkelerle iş birliği içerisinde doğrudan fon sağlayıp koordineli bir şekilde çalışmalar yürütmüştür (Toygür ve Benvenuti, 2016: 1-10).

İç politikasında ise yeni gelen mültecilerin sığınma talebine yönelik ret-kabul değerlendirmesi, entegrasyon, sosyal uyum ve istihdam süreci gibi önemli ve kritik hususlarda federal bakanlıklar başta olmak üzere ilgili birimlerle birlikte çalışmalar başlatmıştır (Aydın, 2017: 546-547). Unutulmaması gereken bir diğer husus ise Almanya'da yaşayan göçmenler sadece Ortadoğu veya Avrupa kıtası dışında olan ülkelerden olmamakla birlikte, ülkedeki göçmenlerin yarısından daha fazlası Avrupa ülkelerden oluşmaktadır. Almanya'da yaşayan göçmen nüfusu 2010 yılının verilerine bakacak olursak; başta Romanya, Polonya ve Türkiye olmak üzere göçmenlerin %60'ı Avrupa ülkelerden, geri kalanı ise Avrupa dışındaki ülkelerden meydana gelmiştir (Eichhorst ve Florian, 2012: 8).

Almanya farklı nedenlerden dolayı uluslararası göç ve mülteci konusunda sadece kendi sınırları içerisinde göçmenlere yönelik istihdam ve barınma hizmetleriyle sınırlı kalmamış, söz konusu hizmetlerin yanı sıra uluslararası mülteci

konusunda da ciddi bir sorumluluğu üstlenmiştir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) 2022 verilerine bakıldığında BM'ye kayıtlı olan mülteciler sırasıyla Türkiye 3,7 milyon, Kolombiya 2,5 milyon ve Almanya 2,2 milyon mülteci ile dünya sıralamasında üçüncü basamakta yer almaktadır. Söz konusu veriye baktığımızda BM'ye kayıtlı olan en çok mülteci veren ilk dört menşe ülke ise Suriye 6,8 milyon, Venezüella 5,6 milyon, Ukrayna 5,4 milyon ve Afganistan 2.8 milyon mülteci ile listenin en üst kesiminde yer almaktadır (UNHCR, 2022). Fakat menşe veya hedef ülkelerin mülteci istatistiklerine bakıldığında söz konusu sayı değişiklik gösterebilir, çünkü mültecilerin birçoğu BM'ye kaydolmadan hedef ülkeye varıp sığınma veya iltica talebinde bulunmaktadır. 2010 yılından itibaren günümüze kadar Almanya'daki göçmen ve mülteci sayısına bakıldığında yıldan yıla değişiklik göstermiştir, son 10 yıl içerisinde Almanya'daki en çok mülteci hareketliliği, 2015-2016 yıllarında zirveye ulaşırken göçmen sayısı ise her yıl sayı bazında yüksek rakama ulaşmaktadır.

Tablo 1: 2010-2021 Yılları Almanya'ya Başvuran Mülteci Sayısı (Bin)¹

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
127.7	279.4	368.9	428.7	550.5	1.2	499.9	416.1	399.7	327.1	220.3	329.2

Yukarıda anlatıldığı üzere, bir taraftan Almanya'nın ekonomisi sanayiye ve üretime bağlıken diğer taraftan söz konusu ülkenin dış politikası da güçlü ekonomiye ve sivil yapıya dayanmaktadır. Bu yüzden gerek istihdam gerek insanı müdahale gibi yollardan her yıl yüzbinlerce göçmeni ev sahipliği yapmaktadır. Almanya'nın son 10 yıllık göçmen istatistiği aşağıdaki tablodan ibarettir.

Tablo 2: 2010-2021 yılları Almanya'nın Genel Göçmen İstatistiği²

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0.8	0.96	1.08	1.23	1.46	2.14	1.87	1.55	1.59	1.56	1.19	1.32
miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln	miln

¹ Germany Migration Balance, <https://www.ceicdata.com/en/germany/migration/migration-balance>

² Statista, "Number of Immigrants in Germany from 1991 to 2021", <https://www.statista.com/statistics/894223/immigrant-numbers-germany>

Almanya, mültecilere yönelik faaliyetlerini durmadan devam etmektedir, 2022 yılının güncel verilerine bakıldığında bu yılın başından beri Almanya farklı ülkelerin göçmenlerinin uluslararası kuruma başvurularını almıştır. Bu yıl içerisinde Almanya'ya en çok UK başvuru talebinde bulunan göçmenler sırasıyla Ukrayna 1.024.841 kişi (Mediendienst-Integration, 2022), Suriye 20,435 kişi ve Afganistan 12,873 kişi (Statista, 2022) ile ilk üç sırada yer almaktadır.

SONUÇ

Günümüzdeki şartlara temel alarak teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dünyamız nasıl ki, modernizeye, dijitalleşmeye ve küreselleşmeye doğru hız kesmeden ilerliyor olsa da bir de o kadar uluslararası arenada ulusal ve bölgesel sınırlar çerçevesinde farklı nedenlere dayanarak insanı sorunlar da hız kesmeden devam etmektedir. İnsan tarihi boyunca her dönemde olduğu gibi asrımızda da güvenlik sorunu başta olmak üzere ekonomik, sosyal, toplumsal ve çevresel gibi sorunlar uluslararası arenada birçok insanın yaşam sürecine engeller ve olumsuz izler bırakmaktadır. Sorunlardan etkilenen insanlar ise; hayatta kalma mücadelesi kanunu gereğince yeni bir hayat için yeni bir mekân bulma ve seçme arayışına adım atmaya mücadele edip göçe yönelmektedir. Gezegenimizin doğası gereği göç süreci tüm canlılarda olduğu gibi tarih boyunca insanlar için de ayrılmaz ve inkâr edilemez bir parçasıdır. Unutulmaması gereken bir diğer husus ise göç sadece sorunlardan yola çıkarak bir sonuç değil, belki kendi süreci içerisinde olumlu veya olumsuz bir nedeni de teşkil etmektedir. Savaşlar ve güvenlik sorunlar başta olmak üzere ekonomik, sosyal ve kültürel gibi sebeplerden dolayı yerinden edinen insanlar gittiği yeni bir yere zaman içerisinde ekonomisinden kültürüne kadar yeni katkılar sağlamaya veya nadiren de olsa bazen olumsuz etkilere de neden olmaktadır.

AB kuruluşundan günümüze kadar göç krizi ve yönetimi doğrultusunda, ciddi adımlar atıp ve önemli zirvelere imzalamıştır. Özellikle birliğin kurucu üyeleri olan ülkeler sürekli uluslararası göçmen ve sığınmacıların hedef noktası olduğu için göç konusu AB'nin gündeminden neredeyse hiç düşmemiştir. Soğuk Savaş sonrası ve yeni yüzyılın başlamasıyla birlikte öncelikle Avrupa sınırları içerisindeki gerginlikler, sonrası ise Arap baharın süreciyle birlikte Ortadoğu'da yaşanan gerilimler bölgede ve uluslararası arenada yeni bir göç dalgasına neden olmuştur. Söz konusu yeni uluslararası göç dalgasının hedef ülkeleri içerisinde AB kurucu ülkeler ilk sıralarda yer aldığı için AB komisyonu bu konuda hem birliğin sınırları içerisinde hem sınırların dışında göçe yönelik somut adımlar atmıştır. AB kendi sınırları içerisinde bir yandan üye ülkelerin vatandaşları için vize serbestliği ve istihdam sürecin kolaylaştırması gibi konuları ele alırken, diğer yandan birliğin sınırları ötesinden gelen göçmenlere ve sığınma talebinde bulunanlara, insan hakları çerçevesinde kabul-ret kararı hususunda da ortak çalışmalar yürütmüştür. Aynı şekilde birliğin üyesi olan ülkelere yönelik daha fazla göç akını yaşanmaması adına menşe ülkeler ve güzergâh olarak kullanılan ülkelerin kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile çalışmalar yürütüp mümkün mertebede fon desteği sağlamıştır. Gerek AB sınırları içerisinde gerekse AB sınırları dışında, göç akınına yönelik en çok sorumluluğu Almanya üstelenmiştir.

Almanya göç konusunda eski yıllardan beri ister insani iş gücüne ihtiyaç duymaları ister insani yardım adına katkıda bulunması ve sorumluluk taşınması gibi amaçlar çerçevesinde uluslararası arenadan Almanya'ya göç edenlere veya sığınma talebinde bulunanlara ciddi anlamda ev sahipliği yapmıştır. Arap baharı sürecinde Ortadoğu'da yaşanan gerilimlerden dolayı Suriye, Irak ve Libya gibi ülkelere zorunlu göçe maruz kalanlara yönelik dönemin Alman şansölyesi Angela Merkel hükümeti açık kapı politikası adına yüz binlerce sığınmacıya ev sahipliği yapmış ve ülkesine barındırmıştır. Almanya'nın açık kapı politikası sürecinde özellikle 2015 yılında 1,2 milyon göçmen ve sığınmacı sınırları aşmış Almanya'ya giriş yapmıştır. Hız kesmeden yüzbinlerce göçmen Almanya'ya akın etmesi hem ülke içerisindeki muhalif liderler hem de Avrupa'nın diğer ülkelerinin liderleri göçmenlere yönelik Merkel yönetimini eleştirilerde bulunmuştur. Merkel'in açık kapı politikasına yönelik

eleştirenlerin amacı ve sloganları ise Almanya'nın ve Almanya dışında geri kalan diğer Avrupa ülkelerinin güvenliğinden endişe duymaları olmuştur. Menşe ülkelerde ciddi anlamda yayılan ve güçlenen terör örgütler ve radikal grupların üyeleri sığınmacı ve mülteci kalıbında hedef ülkeye gelmeleri ve olası bir intihar saldırısı düzenlemesi, aynı şekilde AB üyesi olan ülkelerin güvenliğine olumsuz etkilemesi endişesinden dolayı Merkel'in açık kapı politikasının durdurulması ve yeniden gözden geçirilmesi talebi artmıştır. Yoğun talepler ve eleştiriler doğrultusunda Almanya hükümeti göç politikasında bir kısım kısıtlamalar getirip göçmenlerin Almanya'ya akınında düşüş yaşanmıştır. Ağustos 2021 tarihinde Afganistan yönetimi Taliban'ın eline düşmesi, aynı şekilde Şubat 2022 tarihinde Ukrayna savaşı ortaya çıkmasıyla birlikte Almanya hükümeti her iki ülkenin sığınmacılarına yönelik kapılarını açmıştır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Esra ve Atalay Merve, “Avrupa Birliği’ni Değişime Zorlayan Güç Göç”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(15), 2017, s. 2371-2390.
- Aktaş, Murat ve Öztekin, Sıdıka, “Avrupa Birliğinin Göç Politikaları” Third Sarajevo International Conference, Konferans Bildiri Raporu, 2017, s. 201-218.
- Altun, Gamze, “Arap Baharı Sonrası Almanya’nın Mülteci Krizine Yaklaşımı ve İslamofobi’nin Yükselişi” Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, 2019, Yüksek Lisans Tezi, s. 50.
- Aydın, Ayşegül, “Avrupa Birliğinin Uluslararası Göç Politikaları Bağlamında Almanya ve Almanya’daki Mülteciler”, Belgi Dergisi, 2(14), 2017, s. 538-551.
- Aytaç, Deniz, “Maastricht Antlaşması Yakınlaşma Kriterleri Çerçevesinde Bütçe Disiplini ve Türkiye ile İlgili Bir Karşılaştırma” Sosyoekonomi Dergisi, 4(4), 2006, s. 137-151.
- Barbara Wiesel, “Göç Politikası: Avrupa Birliği Sınır Hatlarına Acaba Duvar ve Hisar İnşaat Edermi?”, Deutsche Welle Persian, 2021, <https://www.kisa.link/PIvc> (26.11.2022).
- Clayton, Thomas, “Taliban Government in Afghanistan Backround and Issues for Congress”, Congressional Research Service, 2012, pp. 7. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46955> (Erişim; 28.11.2022).
- Çelik, Didem Şahal ve Şemşit, Sühal, “Kale Avrupası Yaklaşımı ve Düzensiz Göç”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 15(2), 2019, s. 279-294.
- Çetinkaya, Sevinç, “AB Göç Politikalarının Güvenlikleştirme Ekseninde İncelemesi”, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2018, Yüksek Lisans Tezi, ss. 66.
- Dinçer, Selin ve Eşsiz, Fatma Pınar, “Uluslararası Göç Olgusu ve Arap Baharı Sürecinde Değişime Uğrayan Avrupa Birliği Göç Politikaları”, Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Derisi, 7(1), s. 68-84.
- Doster, Hüseyin, “Arap Baharı Üzerinden Avrasya – Atlantik Rekabetini Yorumlamak”, Ortadoğu’da Değişim ve Türkiye, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2014, s. 167-191.

- Dragostinova, Theodora, "Refugees or immigrants? The migration crisis in Europe in historical perspective." *Origins: Current Events in Historical Perspective*, 9(4), 2016, https://origins.osu.edu/article/refugees-or-immigrants-migration-crisis-europe-historical-perspective?language_content_entity=en (03.11.2022).
- Eichhorst, Werner and Florian Wozny, "Migration Policies in Germany", *Research Reports Recommendations*, Warszawa: Institute of Public Affairs, 2012, pp. 2-5. <https://www.isp.org.pl/uploads/drive/oldfiles/Migration-PaperWernerWozny.pdf> (28.12.2022).
- FRONTEX European Border and Coast Guard Agency, "Risk Analysis for 2020", <https://frontex.europa.eu/publications/frontex-releases-risk-analysis-for-2020-vp0TZ7> (21.11.2022).
- Germany Migration Balance, <https://www.ceicdata.com/en/germany/migration/migration-balance> (05.12.2022).
- Hakverir, Beril, "Avrupa Birliği Göç ve Sığınma Politikası Perspektifinde CEAS", *Social Sciences Studies Journal*, 5(35), 2019, ss. 2597-2606.
- International Crisis Group Working to Prevent Conflict Worldwide, "Popular Protest in North Africa and The Middle East (II): Yemen Between Reform And Revolution, Middle East/North Africa Report N102", 2011, ss. 1-3. <https://124.im/CAoDPL3> (23.10.2022).
- IOM, UN Migration, "International Migration Law; Glossary on Migration", *International Organization for Migration*, No 34, 2019, pp. 112-113. https://publications.com.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (25.10.2022).
- İnaç, Hüsamettin, "Arap Baharı Sürecinde Arap Kimliğinin Dönüşümü", Kemal İnat, Muhittin Ataman, Fuat Aydın, Bilal Yıldırım (Ed.), *Middle East Yearbook/Ortadoğu Yılığ*, 2011, ss. 487.
- Kazan, Burakcan, "Ortadoğu'da Ulus Devlet İnşası ve Arap Baharı; Suriye ve Tunus Karşılaştırması", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı*, 2019, Yüksek Lisans Tezi, s. 98-101.
- Kıyıcı, Gülnihan Ölmez ve Kaygısız, Ummuhan, "Avrupa Birliği'nin Geri Kabul Antlaşmalarının Avrupa Birliği Göç Politikaları ve İnsan Hakları Çerçevesinde Değerlendirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(25), 2018, s. 467-484.
- Koçak, Orhan ve R. Demet Gündüz, "Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 2016, s. 66-91.
- Koser, Khalid, "Introduction: International Migration and Global Governance", *The Journal of Global Governance*, 16(3), 2010, pp. 301-15. <http://www.jstor.org/stable/29764947> (25.10.2022).
- Medien Dienst Intefration, "Refugees from Ukraine in Germany", 2022, <https://mediendienst-integration.de/english/facts-figures.html> (07.12.2022).
- Öykü Dalak, "Güncel Gelişmeler Işığında AB Göç Politikası", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2018, Yüksek Lisans Tezi, s. 27.
- Özdal, Barış, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Süreci Bağlamında Avrupa Birliği'nin Göç Politikası ve İstihdam Stratejisi", *The Journal of Industrial Relations & Human Resources*, 10(208), pp. 89-121.
- Randall Hansen, "Migration to Europe since 1945: Its history and its lessons.", *The Political Quarterly* 74, 2003, pp. 25-38.
- Sarıdoğan, Serhat, "Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde Göçün Güvenleştirilmesi: Suriye Mülteci Örneği", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı*, 2019, Yüksek Lisans Tezi, ss. 35.
- Sayın, Yusuf, "Arap Baharı Süreci ve Sömürgelerin Çözülmesi", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (30), 2016, s. 67.

- Sayın, Yusuf, "Arap Baharı ve Tunus'un Yasemin Devrimi'ni Yeniden Anlamak", *International Journal of Politics and Security*, 1(2), 2019, ss. 104-121.
- Schmid, Claudia Theresia, "Germany's Open-Door Policy in Light of the Recent Refugee Crisis: An Interpretiv Thematic Content Analysis of Possible Reasons and Underlying Motivations", *Linköping University Department of Management and Engineering*, 2016, Master's Thesis, pp. 4.
- Statista, "Number of Asylum Applicants in Germany in 2022, by Country of Origin", 2022, <https://www.statista.com/statistics/911586/country-origin-asylum-applicants-germany/> (07.12.2022).
- Statista, "Number of Immigrants in Germany from 1991 to 2021", <https://www.statista.com/statistics/894223/immigrant-numbers-germany/> (05.12.2022).
- Tan, Rukiye, "AB'nin Göç Politikası, ERODAC ve Türkiye'ye Etkileri", *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı*, 2019, Yüksek Lisans Tezi, s. 78-79.
- Tepeli, Ersin ve Aydın, H. Ahmet, "Avrupa Birliği ve Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinin Gelişme Trendi", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 2015, s. 32.
- Toygür, İlke and Benvenuti, Bianca, "The European Response to The Refugee Crisis: Angela Merkel on The Move", *IPC-MERCATOR Policy Brief*, 2016, pp. 1-10. <https://124.im/VTnx> (30.11.2022).
- UNHCR The UN Refugee Agency, "UNHCR Refugee Population Statistics Database", *Refugee Data Finder*, 2022, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (02.12.2022).
- UNHCR, "Help Greece Refugee Service", *The UN Refugee Agency*. 2022, <https://help.unhcr.org/greece/applying-for-asylum/can-my-application-for-asylum-be-examined-in-another-european-country/dublin-iii-family-reunification-and-other-legal-pathways/> (09.11.2022).

